

Αρχαία Ελίκη: Η «υποβρύχια Πομπηία»

Γενικό Λύκειο Ρίου

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

Η Ελίκη ήταν η πολιτική και θρησκευτική πρωτεύουσα της Αχαΐας. Η ακριβής τοποθεσία της Ελίκης δεν είναι γνωστή. Αρχαίοι συγγραφείς δίνουν διαφορετικές αποστάσεις, από 7 έως 10 χιλιόμετρα ανατολικά του Αιγίου.

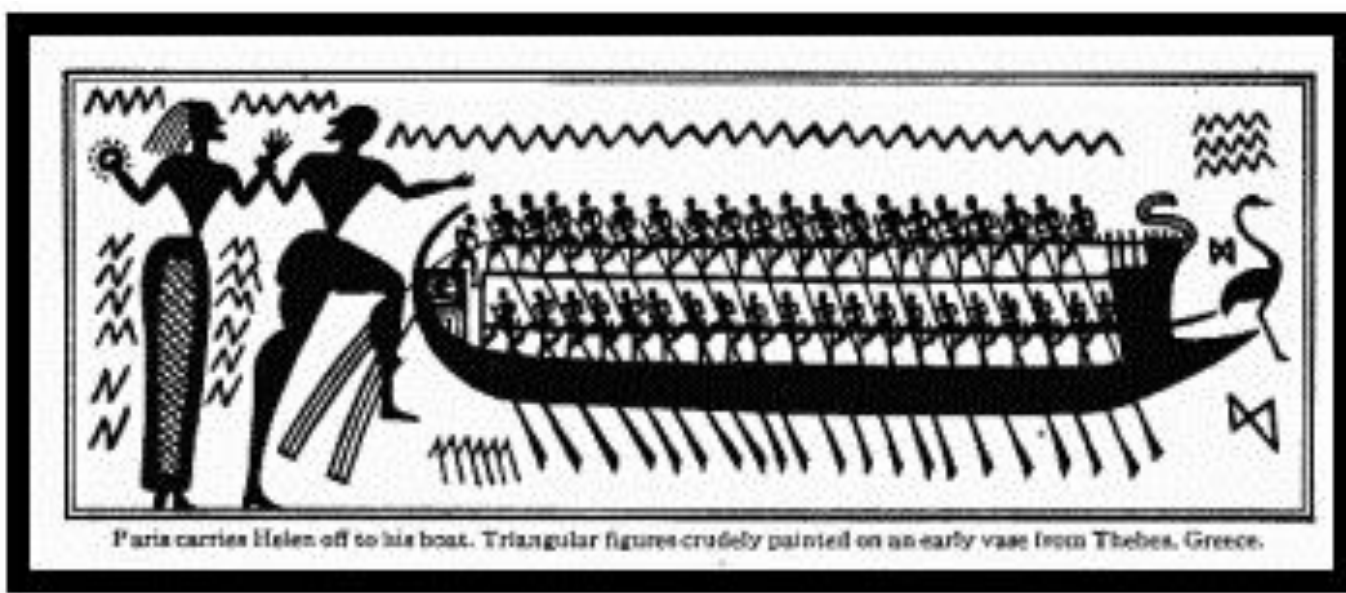

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η Ελίκη είχε ιδρυθεί από Ίωνες και ήταν πρωτεύουσα της Αχαϊκής Δωδεκάπολης και λατρευτικό κέντρο όλης της Αχαΐας με επίκεντρο τον ναό του Ελικώνιου Ποσειδώνα.

Η ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΣΙΑ

Το όνομα της το οφείλει στη βασίλισσα Ελίκη, κόρη του Σελινούντα και γυναίκα του Ίωνα. Μετά την Κάθοδο των Δωριέων στην Αιγιάλεια, οι Ίωνες κάτοικοι της Ελίκης εκτοπίστηκαν και εγκαταστάθηκαν στην Αττική. Έτσι, στην περιοχή αυτή κυριάρχησαν οι Αχαιοί και έχτισαν δώδεκα πόλεις. Η Ελίκη ιδρύθηκε την Εποχή του Ορείχαλκου και έγινε σύντομα η μεγαλύτερη πόλη στην Αχαΐα.

Όμηρου Ιλιάδα : Ραψωδία Β 569-576 νηών κατάλογος»

Και οι Μυκήνες οι λαμπρές, η Κόρινθος πλουσία, οι Κλεωνές καλόκτιστες, των Ορνέων τα μέρη, η Αραιθυρέα πάντερπνη, η πόλις Σικυώνος, εκεί που πρώτα ο Άδραστος εγήνη βασιλέας, η Υπερρσία, και η ψηλή Γονούσσα και η Πελλήνη, ο Αιγιαλός, το Αίγιον κι η απλωμένη Ελίκη έστειλαν άνδρες εκατό καράβια ανεβασμένους και αρχηγός ήτ' ο κραταίος Ατρείδης Αγαμέμνων.

Η ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ίδρυσε σημαντικές αποικίες όπως την Πριήνη στη Μικρά Ασία και τη Σύβαρη στη νότια Ιταλία (Μεγάλη Ελλάδα). Ο Πανελλήνιος ναός του Ελικώνιου Ποσειδώνα ήταν το σπουδαιότερο λατρευτικό κέντρο του θεού στην αρχαιότητα και το δεύτερο θρησκευτικό ιερό μετά τους Δελφούς.

ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟ ΤΣΟΥΝΑΜΙ

Οι Ίωνες θυμόντουσαν ότι είχαν αφήσει στην παλιά τους πατρίδα το άγαλμα του Ποσειδώνα και μερικά χρόνια πριν από το σεισμό έστειλαν πρέσβεις στην Ελίκη και ζητούσαν το άγαλμα του θεού τους αλλά οι Ελικίοι τους σκότωσαν. Έτσι προκάλεσαν την οργή του Ποσειδώνα, ο οποίος σήκωσε με την τριάνα του ένα τσουνάμι και τους έπνιξε.

Αρχαία Ελίκη: Η «υποβρύχια Πομπηία»

Ο ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΙΚΗ

Ο φιλόσοφος Ερατοσθένης ο Κυρηνάιος επισκέφτηκε την περιοχή 150 χρόνια μετά την καταστροφή της και ανέφερε ότι το βυθισμένο τεράστιο χάλκινο άγαλμα του Ποσειδώνα "με τον ιππόκαμπο στο χέρι" ήταν επικίνδυνο για τα δίχτυα των ψαράδων.

ΕΛΙΚΗ ΠΙΘΑΝΩΣ Η ΧΑΜΕΝΗ ΑΤΛΑΝΤΙΔΑ

Σύμφωνα με τον Στράβωνα, οι Αχαιοί έστειλαν 2.000 άντρες να βοηθήσουν αλλά δεν κατάφεραν να περισυλλέξουν ούτε έναν νεκρό. Η καταστροφή της Ελίκης τροφοδότησε τις συζητήσεις πολλών Ελλήνων και Ρωμαίων συγγραφέων, ενώ είναι πιθανό να ενέπνευσε στον Πλάτωνα το μύθο της Ατλαντίδος. Giovanni, A. (1985). "Peut-on démythifier l'Atlantide?". Museum Helveticum (Στα Γαλλικά), σσ. 151–156

ΤΑ ΖΩΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΕΛΙΑΝΟΣ

Πέντε ημέρες πριν από τον σεισμό "όλα τα ποντικά και τα κουνάβια και τα φίδια και οι σαρανταποδαρούσες και τα σκαθάκια και κάθε άλλο πλάσμα αυτού του είδους έφυγαν απ' την πόλη, κοπαδιαστά, από τον δρόμο που οδηγεί στην Κερύνεια". Οι κάτοικοι της Ελίκης σάσπισαν, αλλά δεν ξέρανε τι εξήγηση να δώσουν, γιατί φεύγουν τα ζώα (ο Αελιανός πίστευε ότι τα ποντικά και οι κουνάβια φεύγουν πριν καταρρεύσει ένα κτίριο).

ΟΒΙΔΙΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

Έχω δει τον ωκεανό να γίνεται στεριά- και τα κοχύλια της θάλασσας συχνά τα βρίσκεις μακριά από την ακτή- και σε μια βουνοκορφή βρίσκεις μια σκουριασμένη άγκυρα προαιώνια... Η Λευκάδα, λέγανε οι πρώτοι που πάτησαν το πόδι τους εκεί, ήταν κάποτε ακρωτήριο- τώρα τα κύματα την περιβάλλουν. Και αν ρωτήσετε για τη Βούρα και την Ελίκη, κάποτε πόλεις της Αχαΐας, βρίσκονται κάτω από τα κύματα- οι ναυτικοί εξακολουθούν να δείχνουν τις πλαγιασμένες πόλεις και τις βυθισμένες πολεμίστρες.

ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΑΝΑΣΚΑΦΗΣ

Ο Σπυριδών Μαρινάτος τόνισε τις μεγάλες δυσκολίες για την ανακάλυψη της Ελίκης (1960). Ο Χάρολντ Γιούτζιν Ένγκερτον τελειοποίησε την ηχοβολιστική συσκευή, το Σόναρ, για τις ανάγκες των ερευνών του για την Ελίκη αλλά οι Ελληνικές αρχές αρνήθηκαν να του δώσουν άδεια. Ο Ζακ-Υβ Κουσσώ έκανε μερικές προσπάθειες αλλά χωρίς αποτέλεσμα (1967, 1976). Στον Κορινθιακό Κόλπο και στην ευρύτερη περιοχή του Αιγίου, ο δύτες-ερευνητής Αλέξης Παπαδόπουλος μετά από επτά χρόνια έρευνας έχει ανακαλύψει μια βυθισμένη πόλη.

Η ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η αρχαιολόγος Ντόρα Κατσωνοπούλου ίδρυσε την "Εταιρεία Φίλων Αρχαίας Ελίκης" με έδρα το Αίγιο (1983) συναντήθηκε με τον Στίβεν Σωτήρ (γεν. το 1943) Διευθυντή στο Αμερικανικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας και αποφάσισαν να προχωρήσουν δυναμικά στην ανακάλυψη της βυθισμένης πόλης (1988).

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ

Η έρευνα ξεκίνησε στο άνω τμήμα του Δέλτα που σχηματίζεται από τις εκβολές των ποταμών Σελινούντα και Κερυνίτη (1991), ανακάλυψαν στρώματα με κεραμική σε βάθος 15 μέτρων. Η πόλη βρέθηκε τελικά θαμμένη σε μία αποξηραμένη λιμνοθάλασσα κοντά στο χωριό Ριζόμυλος Αχαΐας. Στο στρώμα της καταστροφής του σεισμού του 373 π.Χ. βρέθηκαν πολλά ευρήματα από κεραμική και στέγες που ταιριάζουν απόλυτα με τις περιγραφές των αρχαίων κειμένων τόσο για την πόλη όσο και για τη θέση. Οι ανασκαφές στο Δέλτα των δύο ποταμών έφεραν στο φως ευρήματα από όλες τις ιστορικές περιόδους, από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι τη Ρώμη και το Βυζάντιο.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ 373 π.Χ. , Ο ΣΕΙΣΜΟΣ

Τον χειμώνα του 373 π.Χ. έγινε στον Κορινθιακό ο καταστρεπτικότερος ίσως σεισμός της ελληνικής ιστορίας. Χάθηκαν δύο σπουδαίες πόλεις: η Ελίκη (περί τα 7 χιλιόμετρα ΝΑ του Αιγίου) και η Βούρα. Τότε καταστράφηκε και ο ναός του Απόλλωνος στους Δελφούς. Ο σεισμός αποδόθηκε στην οργή του Ποσειδώνα που είχαν προκαλέσει οι Ελικαίοι γιατί σκότωσαν Ίωνες ικέτες που κατέφυγαν στο ιερό του Ελικώνιου Ποσειδώνος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Katsonopoulou, D., 2013. Towards a Re-evaluation of the Helike Bronze Coins of Poseidon. Numismatica e Antichità Classiche 42, σ. 31-40.
Katsonopoulou, D., 2017. Further Insights on the Cult of Poseidon Helikonios in Helike. Στο: Κατσωνοπούλου Ντ. (επιμ.), Helike V: Αρχαία Ελίκη και Αιγιάλεια, Ποσειδών: ο Θεός των σεισμών και των Υδάτων, Λατρεία και Ιερά, Πρακτικά Ε' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Αίγιον 4-6 Οκτ. 2013, Μέρος Ι. Αθήνα: The Helike Society, σ. σ. 17-33.
Μυλιονοπούλου, Ι., 2003. Πελοπόννησος Οικητήριον Ποσειδώνος, Heiligtümer und Kulte des Poseidon auf der Peloponnes, Kernos Supplement 13. Ligea.
Giovannini, A. (1985). "Peut-on démythifier l'Atlantide?". Museum Helveticum (Στα Γαλλικά), σσ. 151–156

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΓΕΛ ΡΙΟΥ 01/04/2023

ΔΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΑΘΗΣ, ΜΑΝΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, ΖΕΡΒΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, ΒΙΚΑΤΟΥ ΑΡΕΤΗ, ΖΟΡΜΠΙΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΚΑΝΔΡΗ ΗΛΙΑΝΑ

Υπεύθυνοι καθηγητές:
Αλεξανδροπούλου Αργυρούλα, Ροκανά Ευαγγελία